

SOŠKI TEDNIK

Leto II. Štev. 12.

Gorica, sobota 23. marca 1946

Cena L. 4.—

KAKO DOLGO ŠE...

Po krvavih škedenjskih dogodkih, po zločinskem atentatu na zastopnika JA, majorja Cundra, po zloglasnem terorističnem atentatu v ulici Caprin v Trstu se je ves svet prepričal, da fašizem v Julijski krajini živi in kali mir na tem ozemlju.

Vsa ta zločinska dejstva so bila načrtno pripravljena z določenim namenom; obenem so dokaz za medzavezniško komisijo, ki izdeluje predloge za svet zunanjih ministrov, da v Julijski krajini delujejo rušitelji miru, svobode in demokracije. Naše miro-ljubno ljudstvo je na vsa ta izzivanja odločno in enotno odgovorilo; val protestnih demonstracij in ogorčenih širokih ljudskih množic je zajel vso Julijsko krajino. Brez razlike narodnosti so množice zahtevale v svojih odločnih resolucijah in pismih razpustitev Civilne policije. Sprašujejo se, kako dolgo bodo še trajala ta načrtna izzivanja in šovinistična ščuvanja v tej trpeči deželi, ki je toliko žrtvovala za svojo svobodo in mir. Dejstva govore, da se ostanki fašizma v Julijski krajini krepijo, dokazujejo, da je Civilna policija zasovražena, ker ni ljudska, ker so med njimi tipični izzivači, kolaboracionisti in fašisti.

Danes nam je povsem jasno, zakaj se reakcionarni italijanski tisk tako zaganja in ščuva fašistične ostanke za rušenje miru. Bivši fašistični izzivači hočejo s to gonjo doseči svoje imperi-aliistične namene, da zmanjšajo dejstvo, da je Italija napadla Jugoslavijo, da je proti vsem mednarodnim zakonom priključila del jugoslovanskega ozemlja vojni državi, da je italijanska vojska s fašisti na čelu zapadela jugoslovanskim narodom nepopravljivo škodo in neizmerno trpljenje. Z načrtno gonjo proti mladi Jugoslaviji in proti Slovincem Julijske krajine hočejo italijanski šovinisti tudi prikriti vse demok-atične pridobitve, ki jih je ljudstvo izvojevalo v svoji borbi.

Zatajiti hočejo tudi vsako bratstvo, ki je vskliko iz naše osvobodilne boje. Veličastni pogreb škedenjskih žrtev in impozantna demonstracija vsega tržaškega delavstva je bila najboljši dokaz, da sta bratstvo in enotnost med poštenimi Italijani in Slovenci dejstvo, s katerim je treba računati in da je borba proti fašističnim ostankom nerazrušljiva. Škedenjska provokacija je brez dvo- ma še bolj utrdila Slovansko-ita-lijansko antifašistično zvezo, edino politično formacijo, ki predstavlja ogromno večino prebivalstva Julijske krajine.

Nič čudnega, če se mora ravno te dni zagovarjati pred sodiščem urednik lista »Il Lavoratore« zaradi poročila o streljanju Civilne policije v škedenjski šoli. O tem dogodku so se lahko prepričali mnogi inozemski novinarji, kateri so v bistvu tako poročali kot »Il Lavoratore«. Ne bomo se vmešavali v zadevo, ki bo razčiščena pred sodiščem, a pribiti moramo, da so ravno naši zavez-niki in to v prvi vrsti zavezniška informativna služba, vedno pri-poročala, naj pišemo objektivno in resnično.

Sedaj pa vidimo, če se mi de-mokratje in antifašisti tega drži-mo, pa pridemo v navskrižje z zakonom in imamo opraviti z sodno oblastjo. Vprašamo se še: Kolikokrat bi mogli priti pred sodnike »Voce libera« in drugi reakcionarni listi, ki si dovoljujejo vse mogoče neresnične vesti in klevete? V neštetihih člankih šču-vajo; na najbolj prostaški način napadajo našo jugoslovansko voj-sko in se ne ustavijo niti pred sa-mim maršalom Titom. Ti gospo-dje bi mogli pred pravične sodni-ke, ne pa tovariši, ki zagovarja-jo demokracijo.

Skrajni čas bi bil, da bi se že enkrat za vselej vzelo v pošt-ev resnična prizadevanja našega ljudstva, ki je toliko žrtvovalo za svobodo in v nič manjši meri tu-di za skupno zavezniško stvar.

Medzavezniška komisija v Istri

Navdušenje med istrskim ljudstvom
Veličastne manifestacije za Jugoslavijo

Dne 15. t. m. je medzavezniška komisija krenila iz Trsta mimo predmestja Sv. Jakoba v cono B. Vest, da prihaja komisija, se je kot blisk razširila med slovensko in hrvatsko ljudstvo. Že na de-markacijski črti je bila komisija sprejeta z velikim navdušenjem. Prebivalci, med temi posebno mladina, so obsuli avtomobile s cvetjem ter glasno vsklikali: »Tu smo Slovenci!« »Hočemo Titovo Jugoslavijo!« Med obema bloko-ma se je nabralo polno ljudstva z zastavami in transparenti; o-gromen slavalok pa je nosil na-pis: Dobrodošli! Pevski zbor iz Škofije jim je zapel »Pozdravljen-je«, nato so avtomobili krenili dalje proti Dekanom. Pred to va-sjo je čakala komisija velika množica iz Ankarana in drugih bližnjih vasi s pevskim zborom

in godbo. Prebivalci so nepresta-no vsklikali Jugoslaviji, maršalu Titu in komisiji. Nepopisno je bilo navdušenje mladine, mo-ž in žen. Vsi so bili vsihrani, peli so in venomer vsklikali. Med vse-spolnim navdušenjem so delega-tje dospeli v Koper, kjer jih je čakala ogromna množica Sloven-cev in Italijanov z zastavami, transparenti in cvetjem. Avtomobi-li so si le s težavo krčili pot. V Izoli je več tisočglava množica delavstva in ribičev napravila si-len vtis. Med burnim pozdravlja-njem je komisija privozila mimo Portoroža in Pirana. Pri Sičolah so delavci in kmetje poslednjič pozdravili delegate na slovenskih tleh. Zavihrale so zastave; ljud-stvo je vsklikalo: »Hočemo Jugo-slavijo!«, »Hočemo maršala Tita!«.

Po hrvatski Istri

A že smo med hrvaškimi Istrani. V sleherni vasi so prebivalci zaustavljali kolono avtomobilov. Ceste so bile polne slavalokov; povsod zastave, slike in zelenje. Na gričih pa je bilo videti ogrom-ne peterokrake zvezde in z ve-

likimi črkami postavljen napis: Tito. Mimo Vižinade in Paderno dalje proti Pazinu je krenila vrsta avtomobilov ter dospela tja kmalu popoldne. Takoj je bilo vse na nogah. Ogromna množica ljudi iz mesta in okolice je sprejela ko-

misijo. Vsklikali so: »Nočemo Ita-lije, nočemo suženjstva, hoče-mo Tita!« Le počasi si je kolona delala pot skozi množico, ki jo je spremljala med prepevanjem in neprestanim vsklikanjem. Komisi-ja si je izbrala svoj začasni se-dež v Pazinu.

Mednarodna komisija je spre-jela tekom dneva istrski odbor SIAU, katerega so zastopali tov. Josip Šesta, Giusto Massarotto ter duhovnik Srečko Stifanič. V dolgem in prisrčnem razgovoru so predstavniki istrske SIAU

obrazložili komisiji, zakaj zahte-vata Istra in Julijska krajina pri-ključitev k Jugoslaviji. V Istri ži-vi 234.166 Slovanov od celokup-nega števila 337.408 prebivalcev in le 92.788 Italijanov.

Tuji novinarji, ki spremljajo medzavezniško komisijo, so si ogledali etnično razstavo v trgu, kjer je razstavljenih več zgodo-vinskih listin, statistik, kamenitih plošč, raznih narodnih noš, ki pri-kazujejo sovražno politiko prej-šnjih režimov proti hrvatskemu življu v Istri.

Svečan sprejem v Opatiji

Na povabilo generallajntanta Lekića so se podali člani komisije v našo lepo Opatijo. Po vsej poti med Pazinom in Opatijo so dele-gate pozdravljale velike množice ljudstva. K sprejemu komisije v Opatiji se je zbralo skoro vse prebivalstvo okraja, ki je z zasta-vami in transparenti čakalo več ur prihoda delegatov. Na tisoče ljudi je prepevalo, godba je igrala kola in z vseh strani so vsklikali: »Istra, Istra naša — Tito!«

Pozno zvečer je vrsta avtomobilov prispela v Opatijo. Več kot desetstisoč ljudi je z zastavami in transparenti prirejalo burne ova-cije komisiji, ki se je le s težavo prebijala skozi goste vrste ljud-stva, ki je venomer vsklikalo ter

zahtevalo priključitev Julijske krajine s Trstom k Jugoslaviji. Pri vходу v hotel »Moskva« jih je prijetno iznenadila skupina deklet v narodnih nošah. Pred sprejemno dvorano jih je prič-koval generallajntant Danilo Le-kič s polkovnikom Holjevčem. Sprejemu so prisostvovali poleg članov mednarodne komisije in njihovega spremstva zastopniki vojaških in civilnih oblasti. Med drugimi so bili navzoči: predsed-nik oblastnega odbora za Istro Edo Dridič, istrski pisatelj Vik-tor Car Emin, predsednik Slo-vansko-italijanske antifašistične zveze, ljudski duhovnik Milano-vič ter številni tuji in domači časnikarji.

Pregled svetovnih dogodkov

Maršal Tito na Poljskem in češkoslovaškem
Pogodba o prijateljstvu in medsebojni pomoči
med Jugoslavijo in Poljsko

Obisk maršala Tita v Varšavi je bil kronan s podpisom pogod-be o prijateljstvu in medsebojni pomoči med Jugoslavijo in Polj-sko.

Uradno poročilo poudarja, da je bila pogodba sklenjena v duhu Listine ZN za dobo 20 let.

Ta pogodba je naravna posledica velikih izkušenj jugoslovans-kega in poljskega naroda v pre-tekli vojni. Z njo so utrjene vezi, ki so se okrepile med skupno borbo za neodvisnost in demo-kracijo proti Nemčiji in njenim zaveznikom.

V imenu predsedstva poljske narodne skupščine je podpisal pogodbo predsednik vlade narod-ne sloge Edvard Osobka-Morav-ski in v imenu predsedstva narod-ne skupščine FLRJ jugoslovanski ministrski predsednik, maršal Ju-goslavije Josip Broz-Tito.

Slovanski narodi so bili le pre-često žrtve zarot in blokov. Nji-hovo zблиžanje je naravna posledica bridkih izkušenj preteklosti, iz katerih je vstala spontana želja po skupnem delu za zgradnjo in zagotovitev novega miru, ki so ga doslegli z neštetihi žrtvami. Kot vse druge pogodbe med slo-vanskimi deželami, predstavlja tudi varšavska pogodba važen doprinos k splošnemu miru, ki temelji na organizaciji ZN.

Kot sta med vojno Poljsko in Jugoslavijo vezala narodno-osvo-bodilna borba in strašen teror o-kupatorja, tako ju danes v miru veže demokratična ideja, na ka-teri temeljita obe državi.

Veže ju pa še nekaj — borba za pravico do morskega zaledja. Poljska, ki je preživela zgodovino svobodnega mesta Gdanska, skupno z vsemi posledicami, do-bro ve, kaj predstavlja Trst za Jugoslavijo.

Določitev meja na Jadranu po-meni za Jugoslavijo isto kakor za Poljsko baltska obala in dolo-čevanje meja vrnjenih ozemelj na zapadu. To ni samo zgodovinska in narodnostna, ampak tudi go-spodarska in predvsem politična nujnost.

Za časa svojega bivanja na Poljskem je bil maršal Tito odli-kovan z najvišjim redom republi-ke Poljske; prejel je red »Virtuti militari« I. stopnje.

Na češkoslovaških tleh je po-zdravila maršala Tita delegacija češkoslovaške vlade pod vo-dstvom pomočnika zunanjega mi-nistra, Vladimira Klementisa. To je bilo na poljsko-češkoslovaški meji v mestu Petrovici.

Ko je delegacija izrekla mar-šalu Titu dobrodoščilo, je Kle-mentis v svojem pozdravu pouča-til, da so narodi nove Jugoslavije in nove Češkoslovaške povezani s skupnimi ideali naprednega in socialnega reda, slovanskega brat-stva, nerazrušnega zavezništva z Zvezo sovjetskih socialističnih republik in prijateljstva z demo-kratičnimi in miroljubnimi deže-lami sveta. Maršal Tito se je za-hvalil za pozdrav na češkoslovaš-kih tleh. Nadaljeval je pot v Prago.

Truman je optimist

Predsednik Združenih držav Amerike je dal izjave, po katerih se sodi, da ni tako črnogled zara-di mednarodnih dogodkov, kot se je sprva zdelo. Izrazil je, da ni vznemirjen zaradi mednarodnih dogodkov ter je dostavil, da je prepričan, da bodo problemi, ki so nastali med zavezniki, rešeni.

Uradno je bil določen 2. maj kot datum pričetka mirovne kon-

ference. Zasedanja konference bodo tajna; javna bo samo citvo-ritvena in zaključna seja. Ta sklep je sprejela Francija kot go-stiteljica na predlog držav, ki or-ganizirajo konferenco.

Na govorice o predlogu, po katerem naj bi se pariška mirov-na konferenca, ki bi se mora-la vršiti maja, odgodila, je ameriški zunanji minister James F. Byr-nes izjavil, da ni doslej prejel od nobene strani takega predloga ter pristavil, da ni storil nobenega koraka za sklicanje novega se-stanka zunanjih ministrov velike trojice v Združenih državah A-merike. Povedal je tudi, da nim-a nobenih informacij, po katerih bi mogel potrditi ali zanikati poro-čila, da bo mirovna konferenca tajna in da novinarji ne bodo imeli dostopa.

Redni diplomatski odnošaji med Švico in ZSSR

Iz Moskve poročajo, da je sov-jetska vlada sprejela predlog švi-carske vlade za obnovo diplo-matskih odnosov.

Tozadevno sta izmenjala listi-ne zastopnik Švice v Jugoslaviji Zellweger in sovjetski odpravnik poslov v Jugoslaviji Kolovnikov.

Švicarsko zunanje ministrstvo javlja, da so vzpostavljene diplo-matski odnošaji z Rusijo; Švica in ZSSR bosta imenovali svoje zastopnike. Zadnjih 22 let so bil. prekinjeni diplomatski odnošaji med njima.

Sedaj bo smela imeti Švica svo-je zastopnike na Dunaju in v Bu-dimpešti; to bo prva vidna posledica sporazuma med Švico in Zvezo sovjetskih socialističnih republik. Agencija »Reuter« do-stavlja, da je bilo to do sedaj ne-mogoče, ker se je Rusija temu protivila.

Novi ministrski svet Zveze sovjetskih socialističnih republik

Generalisim Stalin je predložil na zasedanju Vrhovnega sovjeta novo sestavo ministrskega sveta ZSSR. Njegov predlog je bil spre-jet. Ne bo več potrebno nazivati posameznih ministrstev kot do sedaj *komisariate*, ker se preime-nujejo v *ministrstva*.

Novi ministrski svet je takole sestavljen: Stalin, predsednik ministrskega sveta in minister vo-roženih sil; Vječeslav Molotov, podpredsednik ministrskega sveta in minister za zunanje zadeve; Lavrentij Beria, podpredsednik ministrskega sveta; Andrej Andrejev, podpredsednik ministrskega sveta; Anastas Mikojan, podpredsednik ministrskega sveta in minister za zunanjo trgovino; Aleksander Kosigin, podpredsednik ministrskega sveta; Nikolaj Voznešenski, podpredsednik ministrskega sveta in predsednik komisije za načrtno gospodarstvo. Klement Voršilov, podpredsednik ministrskega sveta; Lazar Kaganovič, podpredsednik ministrskega sveta in minister za industrijo ter gradnje.

Darujte

za Čiskovni sklad
„Soškega tednika!“

MLADINA NA PLAN!

Od 21. do 28. marca svetovni Mladinski teden

Mladina celega sveta praznuje svoj Mladinski teden. Tudi mladina Julijske krajine ne bo zadržala za drugimi ter si bo vzela k srcu proglas, ki ga je priobčila te dni Zveza antifašistične mladine. V tem tednu bo podvojila svoja prizadevanja in napore za utrditev miru in demokratičnih pridobitev.

V svetovnem mladinskem tednu bo še posebno proslavila dneve, ki so posvečeni:

24. t. m. slovensko-italijanskega bratstva,

26. spominu padlih borcev za svobodo,

27. enotnosti in bratstvu svobodoljubne mladine vsega sveta.

Ravno te dni, ko se nahaja na našem ozemlju medzavezniška

komisija, je važno, da tudi mladina, z vsem prebivalstvom vred, doprinese svoj delež in da deluje za priključitev našega Primorja k skupni Jugoslaviji in s tem pripomore k utrditvi miru, sodelovanju in bratstvu sožitja med narodi.

Skupno z mladino Jugoslavije je tudi mladina Julijske krajine v času osvobodilne borbe mnogo žrtvovala za svobodo, za mir in boljše bodočnost.

Pokažimo mladini vsega sveta, da bomo tudi sedaj na braniku miru in demokratičnih pridobitev.

Združimo se! Naprej po poti do trajnega miru!

Zivela enotnost in bratstvo svobodoljubne mladine vsega sveta!

Še o demonstracijah goriškega ljudstva

Naša borba za pravico in svobodo - proti vsem reakcionarjem

Brž, ko se je raznesla novica o krvavih zločinu v Škedenju, je goriško ljudstvo enotno in močno povzdignilo svoj glas za svoje pravice ter po naših mestih, trgih in vaseh spontano demonstriralo.

Dne 17. t. m. se je zbrala pred mladinskim domom v Kanalu velika množica z zastavami in se pridružila splošnemu ogorčenju celokupnega primorskega ljudstva ter odločno demonstrirala proti reakcionarnim silam, ki so na delu, da bi nas ovirale pri borbi za pripadnost k Federativni ljudski republiki Jugoslaviji. Tovariš Soški je v krepkih besedah obrazložil zadnje krvave dogodke v Škedenju ter pomen prisotnosti mednarodne komisije na naših tleh. Neka tovarišica je prikazala vsem navzočim nov zločin, ki se je dogdil v Trstu na predstavnika JA, majorja Cundra od strani temnih fašističnih in belogardističnih elementov, ki se še danes svobodno sprehajajo v ceni A. Zbrana množica je z velikim odobravanjem sprejela resolucije, nato se je uvrstila v povorko ter vzklikajoč in prepevajoč obšla ulice Kanala. Na trgu se je občinstvo ponovno zbralo ter zapelo »Hej Slovani«. Prebivalstvo bi se mirno razšlo, da ni domači reakcionar Hribnik Angel razžalil tovariša Jugo Ivana iz Anho-vega, borca iz naše osvobodilne vojske, kateremu so domobranci pobili celo družino. Na žalitev je tovariš Jug reagiral ter dal izzivaču par zaušnic. Nastopila je civilna policija, ki je aretirala tovariša Jugo, a zbrana množica je ostro protestirala ter zahtevala, naj pred vsem aretirajo belogardista, ki je izzval incident. Navedli so, da je bil belogardist Hribnik Angel skozi svojo vojno v nemški armadi, kjer je vstrajal do 1. maja 1945. Po zaslišanju sta bila tovariš Jug in tudi belogardist izpuščena, nakar se je množica mirno razšla.

Pred odhodom na delo so se zbrali narodno zavedni Slovenci iz Breginja na vasi, da dvignejo slovensko zastavo z zvezdo. Pri dviganju zastave so zapeli himno »Hej Slovani«. Istega dne okrog poldne se je pripeljal iz Sloven-ske Benečije »jepec« s štirimi zavezniškimi vojaki, med katerimi sta bila dva oficirja. Vozili so zastave, ki jih je ljudstvo razobe-silo v pričakovanju mednarodne komisije. Pred slavo-olokom so se ustavili ter vprašali v hiši tovariša Tonklija Alojzija, če bi jim prodal veliko jugoslovansko zastavo z rdečo zvezdo. Tovariš jim je odgovoril, da te zastave ni, so na prodaj, temveč je za to nik, s katerim tukajšnje prebivalstvo izraža svojo narodno pripadnost, da hoče biti združeno s svojjo

Za stavkajoče v Trstu

Ne samo, da je naše ljudstvo pokazalo svojo zavednost, ono je pokazalo tudi, da čuti bratsko s tovariši in jih podpre v tej borbi z živili in hrano. Iz vseh krajev dežele nam prihajajo poročila o tej tovariški povezanosti, ki družijo deželo s stavkajočimi v mestu.

Tako je Mirenski okraj daroval 700 lir, Bovški okraj večjo količino raznih živil. Med ljudstvom se je ob tej priliki vnelo pravo tekmovalstvo. Zavedlo se je važnosti te akcije ter prinašalo kar osebno svoja darila na zbirališče.

Dobro se je izkazal Kanalski okraj. Prav vse vasi na desnem in levem bregu Soče, od Čiginja pa do Plav so priskočile na pomoč stavkajočim v Trstu in žrtvam škedenjskega zločina.

Akcijski pododbor za Gorico

Predstavniki vseh demokratičnih protifašističnih množičnih organizacij v Gorici so na svojem izrednem zasedanju dne 18. marca t. l. izvolili akcijski pododbor, ki bo deloval v skladu s programom glavnega akcijskega odbora v Trstu.

Naloga pododbora je nadaljevanje borbe, ki jo je uspešno začel stavkovni odbor v odgovor na izzivanje domače in mednarodne reakcije, ki je zlasti sedaj pripravljena posluževati se vsakršnih metod z namenom, da ravno v duhu, ko se pri nas nahaja

medzavezniška komisija, prepriča ljudstvo svobodno izražanje svoje volje, zato da bi se komisiji sami otežilo delo.

Tov. Solieri je najprej prikazal sedanje stanje v Julijski krajini in v Trstu, kjer imamo na eni strani enoten, discipliniran, zaveden blok vseh resnično demokratičnih slovenskih in italijanskih množic, ki so pripravljene vstrajati za vsako ceno v borbi za očiščenje priporjenih pravic in proti ostanke fašizma (kar je dokazala splošna stavka), na drugi strani imamo povezano domačo in mednarodno reakcijo, ki je začela svoja izzivanja najprej s trganjem zastav, podiranjem slavo-olokov, trganjem slik, nato prešla tako daleč, da je streljala v zrak (slučaj v šolskem razredu v Trstu), kmalu nato streljala naravnost v množico in povzročila žrtve (primer v Škedenju).

Na zasedanju so zastopniki an-

tifašističnih organizacij poročali o poteku stavke v Gorici ter o demonstracijah po vsem okrožju.

Splošna stavka v Trstu, v Gorici in drugih središčih ter solidarnost, ki jo je vse primorsko podeželje pokazalo, ko je podprlo z živim in denarnimi prispevki stavkajoče delavce v mestih, vse to je dokaz, da je znal stavkovni odbor pravilno usmeriti splošno ogorčenje ljudstva zaradi krvavih tržaških dogodkov. Stavka se ni končala, temveč se je samo prekinila. Naloga akcijskega pododbora bo ta, da bo še nadalje branil ljudstvo pred napadi reakcije, da bo disciplinirano usmerjal njegove težnje, skrbel za pomoč vsem, ki so jih prizadele reakcionarne spletke ter da bo o vsem seznanjal ZVU. Akcijski pododbor za Gorico sestoji iz teh izvoljenih članov: Marini, Gorjan, Batti, Lenardič, Rutar, Calligaris, Ušaj, dr. de Gressi, Lazar.

Odločen protest

Pokrajinskemu Narodno osvobodilnemu odboru za Slovensko Primorje in Trst v Trstu

Okrožni narodno osvobodilni odbor za Goriško, prosi v imenu prebivalstva v Goriškem okrožju naj Pokrajinski narodno osvobodilni odbor najodločneje protestira pri zavezniških vladah Velike Britanije in Združenih držav Amerike zaradi gnusnega atentata, ki se je izvršil dne 15. marca 1946 v Trstu na jugoslovanskega majorja Cundra Staneta.

Prebivalci Goriškega okrožja se vnovič zgražajo nad podlimi dejanji, ki jih vršijo na ozemlju, ki ga začasno upravlja Zavezniška vojaška uprava, italij. fašisti, četniki, ustaši in domobranci in sicer v tem primeru proti oficirju tiste jugoslovanske armade, ki se je ob strani velikih zaveznikov borila proti Hitlerjevi Nemčiji in njenim satelitom in ki je končno osvobodila Trst ter ostalo Julijsko krajino.

Ni se še osušila kri tistih dveh antifašistov, ki so padli v Škedenju v borbi za svoje pravice od roke fašističnih elementov, ki so v civilni policiji, in že so padli novi strelji na majorja Cundra Staneta, člana komisije za vojni plen JA v Trstu.

Vprašamo se, ali je v Julijski krajini zajamčeno svobodno gibanje prebivalstva? Ali je mogoče, da današnji sestav civilna

policije jamči varnost posameznih oseb pred novimi reakcionarnimi fašističnimi atentati?

Ljudstvo našega okrožja je zaradi takih podlih dejanj vznemirjeno in zaskrbljeno in prosimo PNOO, naj zastavi vse svoje sile pri mednarodnih faktorjih, da končno sprevidijo nastali položaj v Julijski krajini in ukrepejo vse potrebno, da se v interesu miru med narodi zajamči tukajšnjemu prebivalstvu osebna svoboda in svoboda izražanja svojih misli za doseg tega cilja, za katerega se je tukajšnje ljudstvo borilo in žrtvovalo na strani velikih zaveznikov.

Mislimo, da je v drugi svetovni vojni, ki je bila najstrašnejša, kar jih pozna zgodovina, preteklo dovolj krvi, katero so prelivali junaki za obrambo svoje domovine in za vzpostavitev prave demokracije. Zato smatramo, da je vendar že čas, da se v Julijski krajini stori vse potrebno, da se končno izroči vse vojne zločince in provokatorje ljudski pravici, katera naj jim odmeri zaslužen kazen!

Smrt fašizmu - svobodo narodu!

Okrožni narodno osvobodilni odbor za Goriško.

Gorica, dne 20. marca 1946.

O FAŠISTIČNIH NASILJIH V PRETEKLOSTI na KOBARIŠKEM

Ni čudno, da staro in mlado manifestira za priključitev k Jugoslaviji. Ni čudno, da ljudstvo, v pričakovanju mednarodne komisije, ki bo dokončno rešila vprašanje pravične pripadnosti, krasi ceste in svoje hiše. Ni čudno, da so kobariške vasi za to priliko okrašene, kot bi iz njih cvetela sama pomlad.

Kdor je doživel krnske dogodke, se jih mora z zgražanjem spominjati. Leta 1923 je namreč ob velikem neurju udarila strela v mali spomenik, ki so ga italijanski okupatorji postavili na vrhu Krna. Krnski vrh je znan po svojih vremenskih pojavih, saj so ga Italijani sami nazivali »Monte dei folgori«. Seveda, niso čakali komisije, ki bi preiskala vzroke delne škode na spomeniku, ampak so kratkomalo navalili krivdo na domačine in organizirali napad na mirno ljudstvo, ki o tem sploh ni ničesar vedelo. Kot burja so pridrevli tovorni avti, polni črnosrajčnikov, ki so bili do zob oboroženi. Kričanja in divjanja je bilo toliko, da je bilo strah in groza.

Castiljivi starček, g. Korsič, takratni dekan v Kobaridu, jim je ušel po vrtu čez polje v gozd in čez Matajur v Gorico. Črni junaki so se nato odpeljali v Drež-

nico. Med divjanjem in razgrajanjem so zažgali župnišče. Tudi tam jim je duhovnik ušel in se skril v hribe. Pastirje so trpinčili in izsiljevali iz njih priznanje, da so spomenik oni poškodovali.

Med tem časom so priseljeni fašisti v Kobaridu imeli svojevrstno kulturno vlogo na trgu. Napadli so spomenik našega o-jaka pesnika Andreja Volariča, ki je stal sredi malega parka: privezali so mu dolgo yrv okrog vratu, ga prevrnili, razbili ter ga nato vlekli po trgu. Ko se je vrnila glavna moč junakov iz Drežnice, so celo noč razsajali v Kobaridu, strgali in razbili so vse slovenske napise v čitalnici, nad trgovinami in gostilnami ter jih z velikim navdušenjem sredi trga pod lipo zažgali. Tudi slovenska lipo jim je bila na poti. Pijani »zmage« in vina, so se vrnili v svoje brloge po Nadiški dolini. Na nevarnem ovinku blizu stare meje so se prevrnili čez most v strugo hudournika. Pet ali šest jih je bilo mrtvih, mnogi ranjeni. Tako se je končala njihova ofenziva na kobariško ljudstvo. Komisija, ki je pozneje prišla iz Trsta, je ugotovila, da je res strela poškodovala spomenik.

„Svobodne volitve“ v Kobaridu

Grenke ure smo doživeli tudi za časa takozvanih »svobodnih« volitev. V Kobaridu je prišel dr. Vilfan z namenom, da pojasni ljudstvu, kakšen naj bo potek volitev. Saj so nam vendar obljubili in zajamčili svobodne tajne volitve. Ali bilo je vse drugače. Ko je začel dr. Vilfan na trgu govoriti, so navalili italijanski fašistični priseljenci in ga obmetali z gnilih sadjem ter mu izpodbili stol, s katerega je govoril. K sreči je stal pri njem domačin Franc Šturm, ki ga je zadržal, da ni padel na tla.

Fašisti so nato spremljali dr. Vilfana, kamorkoli je šel. V rokah so imeli venomer pripravljene »manganele«. Niso odjenjali, dokler dr. Vilfan ni odpotoval.

Ne bomo opisovali njihove kulture, ampak prilagamo dokument, katerega smo skrbno hranili, kajti čakali smo časov odrešenja.

In s takimi vandali, katere danes njihov narod sam obsoja, so nekateri naši zaslepljeni šli ramo ob ramo v boj nad lastne brate s pobožno željo, da bi jim pripomogli do zmage, do zmage fašizma in nacizma.

Toda junaštvo in zdrava pamet pretežne večine našega ljudstva s pomočjo naših velikih zaveznikov sta premagala fašizem, nacizem in naše izdajalce.

Pošljite nam razmejitveno komisijo

Onkraj Nadiže, na skrajnem zapadnem delu kobariškega okraja, stoji vasica Robedišče. Kakih 500 m za njo je potekala stara avstrijsko-italijanska meja. Ljudstvo živi v zelo trdih okoliščinah, toda neverjetno prijeten občutek imaš, ko prideš v to vasico, kajti skoro iz vsake hiše visi slovenska ali jugoslovanska zastava. Sredi vasi se dviga visok mlaj in na njem plapolja jugoslovanska zastava, ki daleč naokrog označuje, da žive v vasi Slovenci. Na starih zidovih so napisali: »Mi smo Slovenci!« »Hočemo k Jugoslaviji!« itd.

V času narodno osvobodilne borbe je vas mnogo žrtvovala za partizane, pomagala je partizanskim četam v obveščanju, kajti skozi Robedišče so partizani zahajali na akcije v Slovensko Benečijo. Saj je to ljudstvo dobro vedelo, za kaj se bori, občutilo je vse dobrote italijanskega fašizma v 25. letih okupacije. 83 letni starček nam pripoveduje: »Že leta 1918 smo pri zamenjavi avstrijskega denarja izgubili okrog 150.000 kron. Leto pozneje so nam nasilno vzeli nad 130 glav drobnice. V istem letu so nam prepovedali slovensko petje in naši fantje, ki se niso tako zlepa pokoravali italijanskim odredbam, so bili čestokrat pretepeni. Kmalu po nastopu fašizma so napisali na vrata županstva: »Qui si parla italiano«. Leta 1926 so nam prepovedali poslednji slovenski pouk v šoli. Gospodarsko smo začeli propadati, saj nismo mogli svojih skromnih pridelkov spraviti po nobeni ceni v denar; z davki so nas pritiskali in zaplenili marsikje zadnjo kravo v hlevu. Ljudje so dobesedno stradali. Vsega tega ne moremo pozabiti, zato pošljite nam razmejitveno komisijo, da ji bomo sami povedali, da nočemo več slišati o Italiji.

Ti ljudje so izredno dobri in iskreni. Toplo govore o svojih težnjah; v njih je toliko predanosti in samozvesti, kakor v malokateri vasi Breginjskega kota. Zato pa tudi z zaupanjem pričakujejo razmejitveno komisijo, ker so prepričani, da bodo priključeni k materi Jugoslaviji. Strašna krivica bi se jim zgodila, ako bi ne upoštevali njihovih vročih želja in zahtev.

„TEDEN VOJNIH SIROT“

od 23. do 31. t. m.

Širom naše primorske dežele so še vedno vidni sledovi besnega divjanja fašističnih morilcev. Porušene hiše mole še vedno izoglenele ostanke zidov proti nebu; vdove in otroci pa se pretegujejo ob plugu na svojih neobdelanih in zapuščenih poljih. Vsi ti kličejo po naši pomoči. Kakor smo vstali v času borbe vsi skupno in neglede na žrtve zagrabil za orožje, da preženemo dokončno z naših polj fašistične okupatorje, tako bomo tudi danes pomagali vsem, katere je ta vojna najbolj prizadela.

Mi se zavedamo, da je pred nami še mnogo težav in vemo tudi, da mnogih izmed njih ne bomo mogli rešiti, dokler ne bo dokončno ufejeno vprašanje naših mej.

Vendar bomo vse, kar je mogoče, napravili v tednu vojnih sirot. V tem tednu naj sodelujejo vse vasi, mladina in žene in moške in naj nudijo vso podporo najpotrebnejšim, ki jih je prizadela vojna.

Tako imamo primer v vasi Orehovlje, Mirenski okraj, kjer živi žena pogrešanega partizana s tremi otroci v revščini in pomanjkanju. Ona sama je zelo šibkega zdravlja in otroci v starosti od 3—7 let so pre malo hranjeni, tako da sedemletni sin tehtaja komaj 16 kg. Nujna je pomoč

tudi Komenskemu okraju, katerega je okupator požgal, tako da je danes tam 160 sirot. Med njimi je mnogo otrok, kateri so preslabo hranjeni in v veliki nevarnosti za jetiko. Nekaj primerov kostne jetike pri otrocih kaže, da je potrebna takojšnja pomoč.

Take in podobne primere srečujemo povsod po naši deželi, zato poprimimo za delo, da bomo v tem tednu čim več pomagali našim sirotam.

POHVALA ŽENAM V SOLKANU

20. marca so sprejele žene v zvezi s »tednom vojnih sirot« na svojem množičnem sestanku teleske:

1. da bodo prihodnji teden prekrbele orača, ki bo preoral zemljo vdovi padlega partizana s štirimi otroci.

2. v soboto popoldne bodo žene skupno z mladino in možmi prekropale šolski vrt.

3. ustvarile bodo četo s pomočjo združenja partizanov za pomoč na polju.

Obenem bodo v tem tednu poskrbele za prireditve, katerih dobiček bo šel v prid vojnih sirot. Sodelovale bodo tudi vse ostale organizacije.

Primer žena iz Solkana naj bo v zgled in spodbudo vsem ostalim.

GLAS Z DEŽELE

Solkan

Družabni večer

Na praznik sv. Jožefa je priredilo partizansko društvo prav prijeten družabni večer. Spored je bil bogat in pester. V začetku so zapeli himno in več partizanskih pesmi. Sledila je spevoigra v treh dejanjih »Kovačev študent«, ki so jo podali prav dobro. Posebno se je izkazal orkester pod taktirko tovariša Klemenčiča. Ugajal je kvintet. Od pesmi so splošno ugajale »Pesem o svobodi« in »Krasna si hči planin«. Deklamacija »Ljubim svoj jezik«, ki jo je prednašala deklica tretjega razreda, je želela zaslužno odobravanje.

Ves večer je minul v prav domačem prijetnem razpoloženju in bo gotovo vsem obiskovalcem ostal v lepem spominu.

Pred dnevi je solkansko društvo gostovalo s »Kovačevim študentom« v Vipavi ter imelo popoln uspeh.

Podgora

Naše organizacije na delu

V soboto, 16. t. m., smo imeli sestanek vseh antifašistov naše vasi. Sestanka se je udeležilo mnogo ljudi obeh narodnosti. Prikazali smo natančni pregled vsega našega delovanja v letu 1945 v okviru SIAU. Uvodoma je govornik iz mesta podala širši pregled o trenutnem političnem položaju v svetu ter o položaju pri nas vobče; prikazala je nujnost še močnejše strnjnosti v naših organizacijah. Orisala je delo reakcije, ki hoče na vsak način razkrojiti medsebojno delovanje vseh treh narodnosti, ki bivajo na ozemlju Julijske krajine. To ji ne bo uspelo; dovolj je naše ljudstvo pokazalo svojo zrelost v krvavi osvobodilni borbi, radi tega ne bo odnehalo od svojih pravic po priključitvi k naši materi FLRJ. Enak pregled je podal govornik iz mesta tudi v italij. jeziku. Vsi navzoči so pazljivo sledili izvajanju tovarišev. Ob koncu so predavatelji odgovarjali na razna vprašanja občinstva. Na dnevnem redu je bila izvolitev novega odbora. Volitve so se vršile na demokratičen način; tovariši so

lahko izbrali iz svoje srede imena, ki so bila na kandidatni listi. Razšli smo se zadovoljni. Taki sestanki so nujno potrebni za spoznavanje in medsebojno delovanje čim več ljudi.

V nedeljo so naše žene imele svojo prireditev v okviru mednarodnega tedna žen; nastopile so z raznimi enodejankami, recitacijami in nekaj pesmimi. Navzoče občinstvo je z burnimi aplavzi sprejemalo vsako točko ter s tem pokazalo ljubezen, ki jo goji do takih kulturnih nastopov. Pozdravila je navzoče govornica iz mesta v imenu SIAU; v lepih besedah je orisala pomen tega mednarodnega tedna žen ter vzbujala k še večjemu delovanju v smislu pravega bratstva.

Sovodnje

Pevska prireditev

Kakor v Mirnu, tako je tudi v Sovodnjah preteklo nedeljo dobro uspela pevska prireditev. Nekateri zbori so še pridobili na lepoti petja. Mesto zbora iz Opatjega sela, ki je odpovedal nastop radi bolezni pevcev, smo slišali zbor z Vogrskega. Tudi ta zbor je lepo zapel. Tovariš Branko Gabršček je ob začetku naznačil pomen petja, govornik Ivan Silič pa je govoril o narodni pesmi, ki je priča močne ljudske glasbene tvornosti ter o pesmi naših dni. Pevci in poslušalci so se zadovoljno razšli.

Bilje

Godi se nam krivica

Ni še minulo ogorčenje zaradi odstranitve poštenih učiteljev in profesorjev, znanih po svojem protifašističnem delovanju, in že imamo zopet primer odpustitve iz službe znanega goriškega Slovenca, gov. Frančeska Hilarija iz Bilje, ki je bil do sedaj v službi pri ZVU v Mirenskem okraju. Gov. Frančeskin je poznan kulturni delavec že iz svetovne vojne, voditelj tečajev za telesno vzgojo od leta 1920. Leta 1930 so ga odpeljali v preiskovalne zapore v Koper, od tam pa v Rim. Po osemnajstmesečni samotni celici je bil obsojen na 5 let težke ječe na otok Procida (Neapel). Leta

1940 je moral spet v preganstvo in tokrat z vso družino. Po kapitulaciji Nemčije se je vrnil na svoj razdejan dom v Bilje.

Pri ZVU v Biljah je sprejel službo poverjenika za izdajanje osebnih izkaznic. Ko pa se je ZVU seznanila s preteklostjo gov. Frančeska, ga je nemudoma odstavila.

Na mestu pa je ostala tolmačica, ki ima popolno zaupanje zavezniških oblasti, medtem ko jo je naše zavedno ljudstvo obsodilo, ker zaradi svoje protinarodne preteklosti nikakor ne odgovarja.

Renče

V nedeljo, dne 17. t. m. je gostovalo pri nas prosvetno društvo F. Prešeren iz Šentpetra pri Gorici. Uprizorilo je prav lepo uspelo tridejanko »Veriga«. Predstava, ki se je udeležilo lepo število gledalcev, je napravila velik utis. Igralska skupina prosvetnega društva F. Prešerna je stem prijazno povrnila naše gostovanje v Šentpetru s tridejanko »Navaden človek« in ruskim plesom. Sodelovali je tudi njihov mali orkester. Požrtvovalnim igralcem želimo še nadaljnjih uspehov.

Pevska prireditev SIAU v Mirenskem okraju

V nedeljo, dne 24. t. m. bo povovitev nastopa pevskih zborov iz Bilj, Renč, Vogrskega, Prvačine, Gradišča (pionirji), Dornberga in Zalošč. Ta prireditev, ki je zelo lepo uspela v tork v Renčah, bo sedaj v DORNBERGU ob 4. uri popoldne. Vabimo, da se udeležijo čimveč poslušalcev, da spoznajo delo in napredek posameznih zborov, ki so na poti obnove našega kulturnega življenja, dosegli že lepo stopnjo pevske kulture, tako posamezni zbori kakor tudi v splošnem pogledu.

Brda

Prireditev

V zvezi z okrajno prireditvijo, ki bi se imela vršiti dne 19. marca v Medani in Kojskem in katere je bila objavljena v naši zadnji številki, sporočamo, da se ista ni mogla vršiti, ker se je istega dne vršil svečan pogreb tragično preminulega gov. Jelka Kumarja. Zaradi tega bo prireditev v nedeljo, dne 24. t. m.

Števerjan

Praznik žena

Mednarodni praznik žen so praznovali tudi naše števerjanske žene. Nastopile so z nekaterimi pesmimi ter s priložnostnim govorom, ki ga je imela tajnica AFŽ. Obrazložila je pomen praznika žene ter predložila zbranim tovarišicam žrtve, ki jih je doprinesla primorska mati in žena v času osvobodilne borbe. Predložila je položaj naše žene v družabnem življenju in njen odnos do družine. Na ramenih žene bo slonel glavno obnovitveno delo naše dežele; naše žene so toliko preizkušeno ženstvo čakajo še velike naloge. Kakor se primorska žena ni zbal žrtve in dala mnogo v borbi proti nasilnemu okupatorju, tako bo tudi v miru in pridobljeni svobodi napravila vso svojo dolžnost in to za svojo družino kakor za našo ljubo domovino.

Na novo izvoljeni Krajevni NOO deluje pridno in pošteno v splošno zadovoljstvo vseh vaščanov. Ima zaupanje svojih volilcev in uverjeni smo, da bo tudi za naprej odločno in pravično deloval v prid naše vasi.

Kojsko

Pogreb starega partizana

Brda so včeraj ovila svoje zastave, ki plapolajo z vseh hiš in celo po vinogradih, v žalni trak. Smrtno se je ponesrečil in po-

dlegel poškodbam tovariš Kumar Gabrija - Jelko s Huma.

Veliko so Brda izgubila s smrtjo gov. Jelka. Ze kot dvajsetletni mladenič je pokazal svojo zavednost, ko je za prvega maja 1932 izobesil na zvonik v Kojskem slovensko zastavo in enako s pomočjo še drugih tovarišev tudi na Sv. Gori ter na šoli v Števerjanu. Malo jih je bilo takrat, ki bi si bili upali javno pokazati črnim oblastnikom rimskega fašizma, da ne bodo nikdar uklonili grabežljivemu fašizmu. Vsa mogoča preganjanja je moral poizkusiti pod fašizmom: zapore, mučenja, politična nadzorstva itd., a ni klonil.

Stopil je v partizane julija 1942 in je ob zlomu Italije postal namestnik politkomisarja »Soške brigade«. Poznali so ga po cel. Primorski. V Reziji, Benečiji, Furlaniji, Brkinih, Pivki, povsod so ga radi sprejemali in poslušali njegove govore.

Kako priljubljen je bil, je pokazal njegov pogreb. Več kot tisoč glava množica ga je spremljala na zadnji poti; 34 krasnih vencev so poslale delegacije iz vse Primorske, 9 jih je bilo celo iz cone B. Okrajni SIAU za Kamin je poslal delegacijo desetih italijanskih tovarišev, da izkažejo zadnjo čast tovarišu, ki je med prvimi ponesel tudi med italijanske tovariše idejo bratstva.

Ko je šest soborcev položilo krsto v grob, je kot prvi spregovoril domači župnik, tovarš Taras, ki je med drugim dejal: »Pravkar smo položili v ta sveži grob 82. žrtev, ki je dala svoje življenje na oltar domovine in za našo svobodo. Veliko je to. Zato naj vedo tisti, ki danes hodijo po naši Primorski in iščejo, kje smo Slovenci, kako veliko smo žrtvovali zato, da svetlo dokažemo, da je tod samo slovenska zemlja«.

V imenu okrajnega SIAU a se je poslovil soborec-domačin, tovarš Pepi, v imenu Goriškega okrožja in ljudstva pa tovarš Janko. Pevski zbor je zapel žalostinki: »Kot žrtve ste padli in »Blagor mu«. Zemlja je za vedno zakrila tovariša Jelka. Ostal pa je med nami njegov boročni duh, ki nas bo spremljal in bodril do končne popolne osvoboditve Primorske in Trsta.

Medana

Naš slavalok

Bilo je 11. t. m. okrog 10. zjutraj, ko smo se zbrali ter postavili slavalok, ki je bil dogotovljen že ob 3. popoldne. Manjkalo je samo še napis. Nekoliko trudni od dela smo stali pred slavalokom, ko prispejo štirje tanki in med temi je eden vpričo nas zavozil proti slavaloku ter ga podrl. Težko nam je bilo, ko smo to videli, saj si ne moremo misliti, da bi naši zavezniki namenoma napravili, a nam ni padla morala. Krepro smo zopet poprijeli za delo in zopet upostavili slavalok. Spomnili smo se ob tej priliki naših partizanov; tudi oni so morali večkrat napadati okupatorja in fašiste, pa koncem vsega so le zmagali. Ta vera v našo končno zmago je pri nas tako močna, da nas prav nič ne plaši, temveč složni in enotno hočemo pričakati odločitve, ko bomo za vedno priključeni k naši ljubi slovenski domovini, k Titovi Jugoslaviji.

Rihemberg

Obisk novinarjev

V nedeljo, dne 2. marca se je prebivalstvo Rihemberga, Vrha in Preserja pripravljalo, da manifestira svoje želje in zahteve z željo, da se po 27 letih suženjstva in velikih naporov v borbi za osvoboditev Julijske krajine in Trsta priključi k svojim bratom v FLRJ.

Med temi pripravami so prišli novinarji mednarodne komisije,

Velike Britanije, SZ., Amerike, Francije in Jugoslavije, kateri so imeli priliko prepričati se, kaj vse je naše ljudstvo dalo, kaj želi, kaj je žrtvovalo in za kaj. Videli so našo požgano vas, videli so znamenja, kjer so padali naši borci, videli so naše izmučene obraze od trpljenja, katero sme užili doma in v preganstvu. Novinarji so si vse beležili in slikali. Slikali so nas, ko smo bili zbrani z neštetimi jugoslovanskimi zastavami s peterokrako zvezdo, simbolom bratstva vseh narodov. Več prebivalcev se je približalo novinarjem ter jim s solzami v očeh povedalo svoje želje in svoje zahteve, katere so upravičene po tolikih žrtvah. Posebno je to prikazal star mož, ki je dejal:

»Raje kot še enkrat v suženjstvo pod tujo oblast, raje stokrat v smrt. In vi naši zavezniki, ki Vas spoštujemo in smo Vam hvaležni za pomoč, ki ste nam jo nudili za časa borbe, morate danes upoštevati naše zahteve, zahteve naroda, ki je žrtvoval več kot vsaki drugi narod na svetu za osvoboditev izpod nacifašizma, sovražnika človeštva, da nas enkrat za vselej priključite k našim bratom v FLRJ.«

Mladinski pevski zbor je pred mladinskim domom, ki ga je sama zgradila mladina iz ruševin, je zapel »Pesem o svobodi« in še nekaj drugih pesmi. V mladinskem domu so imeli novinarji priliko videti mladino, ki se je vadila v telovadbi za majsko proslavo. Novinarji so z navdušenjem sledili manifestaciji z vzkliki in zahtevami, da se Julijska krajina s Trstom priključi k FLRJ.

Poslovili so se od nas z zagotovilo, da bodo naše žrtve in naše zahteve upoštevane.

Ob tej priliki je tisočera množica sprejela resolucijo, ki smo jo poslali mednarodni komisiji v Trstu.

Komen

Gostovanje tržaških umetnikov

Dne 9. t. m. je gostovalo Slovensko narodno gledališče za Primorje in Trst z »Raztrgancem« in »Andante patetico«. Umetniki so se morali prilagoditi skromnemu odru, s katerim razpolaga mladinski dom. Ob tej priliki so imeli tržaški igralci priliko videti razvaline našega kraja, a so lahko občudovali našo vero, ki jo imamo v dokončno zmago vseh naših upravičenih želja. Dvorana je bila pri obeh predstavah nabito polna. Od izkupička obeh prireditev so naši dragi gostje s Trsta darovali socialnemu skrbstvu za požgano vas Komen 3000 lir, za kar se jim najiskrenejše zahvaljujemo.

Tolminski Lom

Naša zastava

Kakor vse vasi naše lepe Primorske, tako se tudi naša vas dostojno pripravlja na sprejem mednarodne komisije. Mlado in staro, vsi pomagajo pri okrasitvi. Naši fantje in moške so postavili nov drog na vasi, ki je visok 23 metrov. Vrh droga pa se blesti peterokraka zvezda. Po končanem delu se je ljudstvo zbralo ter zapelo »Naprej zastava slave« in dvignilo z vso slovesnostjo našo slovensko zastavo z zvezdo, da je zavihrala v vetru.

Stari drog, ki so ga postavili fašisti, je ljudstvo v ogorčenem gnevu, spominjajoč se naših žrtve in vseh grozot, ki sta nam jih prizadela fašizem in okupator, zažgalo na licu mesta. Nikoli več se ne sme vrniti zločinski fašistični sistem.

Ladra - Smast

V 9. števil. našega lista se je vrnila neljuba pomota. Namesto imena Krajnc Franc bi se moralo glasiti pravilno Krajnc Ivan, kar s tem popravljamo.

Prebujeno Trnovo

Ko prideš z ravnine na Trnovo, te res objame otožnost in žalost ti stiska srce ob pogledu na štrleče razvaline, priče bojev ter prestanega gorja. Ali pri nas ni tako. Življenje postaja vsaki dan živahnejše. Ako prebiješ par dni z nami, se o tem takoj prepričaš. V tej samoti, oddaljen od hrupnega življenja, se res odpočiješ.

Mi, delavci Trnovskega gozda, smo se z vso vnemo oprijeli gozdnega dela. Prav res navdušeni in z velikim veseljem odhajamo vsaki dan na delo. Ne dež ne sneg nas ne strašita in niti ostra trnovska burja. Saj končno delamo za svojo državo, torej za korist nas samih. Vsa leta smo delali le pod italijanskimi in nemškimi gospodarji, kateri so nas izzivali ter iskoriščali krvave žulje naših rok. Sedaj nas vodi vendar naš človek, ki nas razume in pozna ter ugodi našim prošnjam. Kljub težkočam in oviram v dovažanju živil nam vsaki mesec hrana redno dospe in vsakdo dobi pripadajočo količino. Da smo si Trnovčani ter sosedji opomogli iz revščine, v katero nas je pahnila vojna, se moramo zahvaliti samo gozdni upravi, torej tovarišu upravitelju, kateri nam v resnici pomaga in to v vseh ozirih; upamo, da nam bo tudi v bodoče in sicer pri obnovi naših požganih domov, da bodo

iz sedanjih ruševin vstala lepša in ugodnejša prebivališča.

Prav nam pove popravljen pesem »Trnovskega zvona«:

»Požgana je trnovska fara,
še lepše bo sezidana«.

Z novinarske konference v Gorici

S 1. aprilom stopijo v veljavo nove odredbe glede prehoda prebivalstva iz cone B v cono A. Prebivalci iz cone B si morajo preskrbeti za prehod v cono A osebno izkaznico, katero bo izdala jugoslovanska vojaška uprava, kakor jo je prebivalcem cone A že pred časom izdala zavezniška vojaška uprava.

Za enkrat, to je, dokler ne bodo izdelane potrebne izkaznice od strani jugoslovanske vojaške uprave, bo prehod dovoljen le delavcem, ki prihajajo dnevno na delo iz cone B v cono A. Zaradi tega je potrebno, da lastniki podjetij, tovarn itd. prijavijo ZVU seznam vseh oseb, ki dnevno prihajajo na delo tostran črte, da jim bo ZVU izdala posebno dovolilnico za prehod, tkzv. »dovolilnico za redne delavce«. Podjetja naj predložijo te sezname do 1. aprila t. l. zavezniškemu oficirju za civilne zadeve v svojem okraju.

Kulturna prireditev SIAU za komenski okraj

Kar je nekaj časa, je Komen spet oživel; skoraj vsako nedeljo prireajo v mladinskem domu kulturne prireditve, predavanja in podobno. Komen bo res kmalu postal tisti center Krasa, kamor bo rad zahajal sleherni Kraševce.

V nedeljo, dne 17. t. m. je okrajna SIAU organizirala prireditev. V mladinskem domu so se zbrali vsi tisti, ki se zanimajo za kulturno delo. Za uvod je prosvetno društvo »Stjenka« iz Komna zapelo nekaj pesmi. Tov. Levin iz Gorice je obrazložil pomen, uspeh složne povezave za medsebojno pomoč, kako moramo obdržati še vedno na višku svojo borbenost, da s tem lahko odvržemo vse morebitne sovražne namene, ki so naperjeni proti nam. Prikazal je vse provokacije naših nasprotnikov in kako moramo mi proti tem nastopati.

Kulturno prosvet. društvo »Pi-

no Tomažič« iz Škrbine je igralo dramo »Rojstvo v nevihti«.

Drama nas je povedla nazaj, v čase borbe, v čase ilegalnega dela, v dobo trpljenja in lakote; človek je v par urah podoživel vse prestalo trpljenje in gorje. Spretnost igralcev je dala res čutiti, da imaš pred seboj boj vsega primorskega ljudstva.

Prosvetno društvo »Draga« iz Svetega je zapelo par pesmi; tovarišice so zaplesale slovensko kolo.

Ob zaključku prireditve je bila poslana resolucija PNOO, v kateri ima ljudstvo vse zaupanje kot res od ljudstva izvoljenemu organu oblasti v Julijski krajini, naj res zastopa povsod ljudstvo in ljudske želje in naj povzame potrebne ukrepe proti škodljivcem našega naroda. Ko je bila prečitana resolucija, je iz sto in sto grl zagrmelo: Hočemo biti priključeni k FLRJ.

OTVORITEV GLASBENE ŠOLE V GORICI

V skromnih prostorih Pevskega in glasbenega društva je bila 18. t. m. ob 10. uri dopoldne slavnostna otvoritev glasbene šole v Gorici.

Kot prvi je spregovoril glasbeni referent okrožja tov. Silič, kateri je poudaril važnost te ustanove, ki naj služi glasbeni kulturi v goriški deželi ter kvalitetnemu podvigu glasbe. Načelnik prosvetne komisije pri PNOO-ju tov. Tavčar je podal nekaj zgodovine glasbenega življenja na Primorskem. Omenil je, da je Gorica 10 let pred Trstom že imela svoje pevsko in glasbeno društvo ter v nadaljnjem naglasil, da ne bo šola samo za izbrance, ampak da bo služila v prvi vrsti delavnemu ljudstvu. Izrazil je svoje trdno prepričanje, da bo sedanji učiteljski zbor pod vodstvom Srečka Kumarja uspešno deloval za povdvi glasbene kulture. Končno se je obrnil tovariš Tavčar do mladih učencev, katere je pozdravil ter jim želel obilo uspeha. Tovaršiči Dana Klanšek in Neva Agazzi, članici okrožne Prosvetne komisije, sta poudarili važnost obnove glasbene kulture med ljudstvom ter bratsko povezanost slovensko-italijanskih kulturnikov tudi na tem polju. Spregovorili so še: pokrajinski glasbeni referent tov. Franc Venturini, v

imenu Glasb. matice v Trstu, tov. Drago Mahor v imenu poverjenišva PNOO iz Ajdovščine in tov. Mirko Logar za učiteljski zbor.

Koncert „Soče“ iz Kojškega

Zvečer je mladinski žen. zbor »Soče« iz Kojškega priredil v počastitev otvoritve Glasbene šole v Gorici koncert v dvorani Ljudskega doma.

Pred začetkom koncerta je tov. Ivan Silič spregovoril polnoštevilnim udeležencem o pomenu in važnosti glasbene šole ter priporočal staršem, naj pridno vpišejo svoje otroke v to obnovljeno glasbeno ustanovo. Tov. Flajs je orisal prizadevanja in stremjenja kojščanskega mladinskega zbora po nadaljnjem razvoju in o veliki ljubezni Bricev do petja.

Na sporedu so bile partizanske pesmi, nato narodne in umetne, katere je mladinski pevski zbor pod vodstvom tov. Srečka Kumarja prav lepo prednašal. Ugažali sta Matetiča - Ronjgova »Ah, lepo je v gozdu« ter Kogojeva »Kaj ne bila bi vesela«; s prav posebnim odobravanjem je občinstvo sprejelo narodne pesmi. Tov. S. Batistuta je zapela z občutkom par solospjevov; poznalo se je, da imamo pred seboj kva-

litetno pevko, kateri želimo še nadaljnjih uspehov. S hvaležnim ploskanjem je občinstvo sprejelo plastične ples ob recitacijah, katere je dovršeno prednašala tov. Vukosava Kumar. Prijetno je iznenadil ples kola, ki so ga plesale članice »Soče« v krasnih narodnih nošah, ki so jih same izdelale.

Cela koncertna prireditev je zapustila pri navzočih najboljši utis in bi si podobnih koncertov še želeli.

Tako odgovarja naša zavedna žena

Pismo partizanske vdove, Perko Karoline iz Podgore pri Gorici.

Mojega moža so kot partizana ujeli Nemci in odpeljali v koncentracijsko taborišče v Nemčijo. Tam je tudi umrl.

Obrnila sem se na »Associazione Partigiani Italiani« v ulici Mazzini št. 7, da bi mi nudili podporo. Uradnik mi je dejal, da bom lahko dobila podporo. Naročil mi je obenem, da moram iti v Ljudski dom, na Zvezo primorskih partizanov, zahtevati prošnjo, če sem jo že prej tja vložila in jo prenesti njim. Dejal je, da, ko bom pri njih vpisana, mi bodo dali podporo v denarju in hrani, da pa bom morala podpisati, da se je moj mož boril za Italijo. Dodal je: »Mi namreč delamo za to, da bo Gorica pripadala Italiji«. In še to, da v Brdih je mnogo Slovencev, ki pa se čutijo Italijane in da tako naj bi čutila tudi jaz.

Zavedla sem se na licu mesta, da od mene zahtevajo nekaj nemogočega, da zatajim to, za kar se je moj mož boril in umrl. Odgovorila sem: »Moj mož se je boril za svobodo našega naroda, ki jo bomo našli samo v Jugoslaviji. Vaših podpor pa ne bom sprejela ne v denarju in ne v blagu«.

To je primer, kako italijanska šovinistična klika reakcionarjev skuša izkoristiti tudi revščino našega ljudstva ter antifašističnih družin, da bi za nekaj tisočev zatajili može in sinove, ki so padli za sveto stvar, za narodno svobodo in pravico.

ZATIRAJMO BRAMORJA

Kmetovalci se večkrat pritožujejo, da jim povzroča bramor na rastlinah in setvah včasih večjo včasih manjšo škodo. Ta velika rjava, malemu raku podobna žuželka, ki jo najdemo na poljih, v zelenjadjnih vrtilih, na travnikih, v drevesnicah in gozdovih, je povsod enako škodljiva.

Bramor živi v podzemnih rovih, iz katerih zleze proti večeru in ponoči. Preživlja se s kukci, črvi in s tem, da objeda korenine in nežne rastline, radi česar prizadeva nasadom občutljivo škodo. Samica polaga spolnadi v okroglih, gnezdu podobnih stanicah, ki merijo približno 5 cm v premeru, po 250 do 300 neenakih velikih, rumenkastih jajčec. Po preteku 15 do 20 dni zlezejo iz njih ličinke, ki postanejo šele po preteku enega leta in po petkratni prelevitvi popolne žuželke.

Bramorja zatiramo z raznimi v ta namen pripravljenimi sredstvi ali pa z neposredno lovitvijo žuželk.

Izmed sredstev, ki jih imajo na prodaj v trgovinah in pri kmetijskih zadrukah, omenjamo posebne bariere fluosilikat, imenovan »basif«, ki ni človeku in tudi ne perutnini, pticam itd. škodljiv, ker ni strupen. To vabo pripravljamo na ta način: 100 kg zdrobljenega, v 20 l vode namočenega riža ali koruze, ki smo ji dodali 5 kg »basifa«, mešamo toliko časa, dokler niso vsi drobeci koruze ali riža enakomerno pokriti z »basifom«. Na to raztrosimo ob lepem vremenu na vsak hektar površine 25 do 30 kg te zmesi.

Drobljenje in mešanje riža ali

koruze si pa lahko prihranimo s tem, da kupimo že pripravljeno vabo, ki jo izdelujejo v tovarnah in ki je na prodaj v trgovinah pod imenom »risuro«. Tudi te vabe, ki vsebuje 5% »basifa«, rabimo po 25-30 kg za hektar površine. Večinoma zadostuje enkratna raztrositev, da se tega škodljivca iznebimo; le v izrednih slučajih je treba raztrositev po preteku 15 do 20 dni ponoviti. Skušnje so pokazale, da pogine bramor 1 do 3 dni po zavžitju »risura«; škoda pa preneha takoj, ker zavrne bramor po povžitju nekih zrn »risura« vsako hrano.

Bramorja moremo zatirati tudi s fosfornim cinkom, svinčnim arzenatom itd. Teh sredstev pa ne priporočamo, ker so strupena in zato ljudem in živalim nevarna.

Pri izbiranju vabe bomo dali prednost »risuri«, ker takoj učinkuje in ker je cenejša od riža in koruze.

Kjer pa gre za manjše površine kakor na pr. v zelenjadjnih vrtilih, zatiramo bramorja prav lahko z neposredno lovitvijo.

Od raznih načinov lovitve omenimo samo nekatere, ki utegnejo biti najbolj praktični.

Bramorja lovimo prav lahko o priliki globokega prekopavanja zemlje od aprila do oktobra meseca s tem, da spustimo na zemljišče kokoši, race ali pure, ki požirajo te zelo redilne žuželke z veliko slastjo. Predno se pa lotimo kopanja, je dobro, da zasadiimo okrog zemljišča, katerega nameravamo prekopati, 20 do 30 cm visoke prečnice (posode iz pleha konzervnih škate). Žuželke, ki slutijo pretečo jim nevarnost, se poskrijejo po kotičkih te zagraje, kjer jih lahko polovimo.

Za časa ploditve, ki se vrši aprila in maja meseca, koristijo tudi z zemljo pokriti kupci dobro razkrojenega gnoja, v katere polaga bramor svoja jajčeca in kjer jih lahko vsako jutro pobiramo.

Zakopanje praznih konzervnih škate in drugih posod s širokim ustjem, v katere smo položili kot vabo radič, solato, zelje itd. v zemljo tako, da se nahaja zgornji rob posode v enaki višini s površino zemlje, ki jo obdaja, je tudi zelo uspešno. Pri ponočnem romanju padejo bramorji v posode, kjer jih polovimo in pokončamo.

Bramorja lovimo pa lahko tudi podnevi s tem, da razgrnemo po zemljišču v vodi namočene vreče. Ko začuti bramor vlažno toploto, ki se razvija med zemljo in vrečami, zleze na površje. Z naglo odstranitvijo vreč moremo poloviti mnogo teh žuželk.

Bramorjev največji sovražnik je krt.

„Slovenski tisk“

Februarska 2. številka Slovenskega tiska je izšla. Dobite jo v upravi Državne založbe Slovenije, Ljubljana, Kongresni trg 1 (ministrstvo za prosveto - soba 16).

Poroča o 53 novih slovenskih publikacijah, knjigah, brošurah. Celoletna naročnina je Din. 60, posamezna številka Din. 6.

Steklo za okna

Trgovska obrtna zbornica poroča, da so prejeli večjo količino stekla (šip). Radi tega bo lahko zadovoljila vsem zahtevam prebivalstva.

Vsi, ki so svoj čas prejeli samo del šip in so okna zadelali s kompenziranim lesom, naj se zglašijo pri zgoraj omenjeni zbornici.

Steklo bo po L. 370 za mq.

IZHAJA ENKRAT NA TEDEN — Urednik: J. KRISTIJAN BAVDAŽ — Za list odgovarja: ALOJZ BUDIN — Uredništvo in uprava: GORICA, „Ljudski dom“ pritličje — Izdaja lista je odobrena od A. I. S. Tisk KATOLIŠKE TISKARNE v Gorici — Najemnik: „Primorski dnevnik“

ŠAH

Splošni turnir, ki se je pričel dne 9. II. t. l. z udeležbo 27 članov, je dosegel tekom 14 dni število 33. Ker je bil turnir radi velike udeležbe zelo utrudljiv, je nekaj igralcev pred koncem izstopilo. Kljub temu je pokazal silno zanimanje in tale rezultat: 1. prof. Stanko Zadnik, 2. Zdravko Ocvirk, 3. Sergej Vogrič. 13 igralcev tega turnirja se je plasilalo v ožji turnir, ki se bo pričel 26. t. m. Sedaj se vrši vpisovanje za novi turnir; zmagovalci bodo nagrajeni. Vabimo tudi druge močne šahiste iz Gorice, ki imajo predpisano kvaliteto, da se prijavijo. Prijave in vse potrebne informacije dobite v klubskem prostoru v kavarni Bratuž.

RAZGLAS

Sporočajo, da je čebelna kuga (gniloba na zalegah, evropska in ameriška) po okrožju zelo razširjena in preti nevarnost, da bi hudo prizadela čebelorejo ter uničila velik del medu, ki je tako potreben in važen v teh časih, ko primanjkuje sladkorja.

Zato je nujno potrebno, da čebelorejci tako naznanijo vsak primer, že ako sumijo, da se je pojavila ta bolezen, občinskemu predsedniku, ki bo poskrbel za potrebne živinozdravniške ugotovitve in poslal prijavo okrožnemu predsedstvu za ukrepe, za katere je to pristojno.

PLANINCI!

Slov. planinsko društvo v Gorici priredi v nedeljo dne 24. t. m.

IZLET NA TRNOVO

Odhod ob 8. uri s Katerininega trga. Povratek skozi okno Sv. Mihaela v Kronberg. — Kosilo iz nahrbtnika.

POZIV

»Gregorčičeva založba« v Trstu poziva mladino, ki še ni poslala svojih doživljajev iz osvobodilne borbe za izvirno mladinsko knjižico, da to čim prej napravi. Mnogo spisov iz najrazličnejših krajev smo prejeli, pogrešamo pa še vedno mnogo prispevkov. Skrajni čas je že, da se nam pošljejo. Kdor bo zamudil, ne bo uvrščen v knjižico. Pohihte! Naj ne bo kraja, ki se ne bi odzval!

Gregorčičeva založba v Trstu
ulica Carducci 6.

ZA TISKOVNI SKLAD SOŠKEGA TEDNIKA

so darovali:

tov. Štekar Anton	L.	300.—
tov. Hvalica Ivan	»	100.—
tov. AFŽ iz Šentpetra	»	1.000.—
Skupaj	L.	1.400.—
Skupno do sedaj	L.	55.837.80

ZAMENJAMO

dvostanovanjsko hišo s hlevom in vrtom v prometnem kraju na deželi s primernim posestvom. Ponudbe na upravo tega lista.

LOVCI!

Predno prodate kože divjačine, zanimajte se za cene, ki Vam jih nudi

OBRTNA STROJARNA KOŽ

Piazza Nicolò Tomaseo 7
(na Placuti)

Kupujemo vsakovrstna krzna v vsej količini po najvišjih cenah.